

HARPUTLU SELİM SIRRI VE ONUN YAYINLADIĞI TERBİYE VE OYUN MECMUASI

*Selim Sırrı Of Harput And The Nurture And Game Magazine Which
Was Published By Him*

Hamza ALTIN*

Özet

Selim Sırrı 25 Mart 1874 yılında Mora'da bulunan Yeni Şehir'de doğdu. Babası Harput'a bağlı Kesrik köyünden Uzun lakaplı Yusuf Bey idi. Yusuf Bey ilk tahsilini Harput'ta tamamladı. Sonraki öğrenim hayatını İstanbul'da askeri okullarda sürdürdü. Binbaşı rütbesiyle Manastıra tayin edildi. Yusuf Bey söz konusu bölgede görevini sürdürürken o yörenin tanınmış kâtiplerinden yazıcı Selim Efendi'nin Zeynep isimli kızıyla evlendi.

Selim Sırrı Terbiye ve Oyun mecmuası dışında Tedrisat, İdman vb. dergilerde yöneticilik ve yazarlık yapmıştır. Bunlar içerisinde İdman Dergisi, Türk Spor basınının ilk kapsamlı dergisi olarak bilinmektedir.

Terbiye ve Oyun mecmuası 1 Ağustos 1327 (1911) tarihinde yayın hayatına başladı. "Gençlerin bedeni, ruhî, fikrî terbiyesine hizmet eder mecmuadır." Başlığıyla kendini tanıtmaktaydı. Derginin Sahib-i İmtiyaz ve Müdürü Selim Sırrı idi. İdarehane adresi olarak "İstanbul'da Babiali caddesinde Orhan Bey hanında numara 10" verilmişti.

Bir spor dergisi olan Terbiye ve Oyun mecmuası öğretici özelliğinden dolayı mekteplere ve Terbiye-i Bedenîye muallimlerine hitap etmekteydi. Abone şartı olarak senelik 15 altı aylık 30 kuruş verilmesi gerekliydi. Öğrenci olanlar senelik 20 kuruşa abone olabiliyorlardı. Dergide genellikle beden terbiyesi ve spor konuları ile ilgili yazılar yayınlanmaktaydı. Selim Sırrı müstear isim kullanmadan, kendi adıyla bazen birden fazla makale kaleme almaktaydı. Mecmua Haziran 1923 tarihine kadar aralıklarla yayın hayatını sürdürdü.

Anahtar Kelimeler: Selim Sırrı, Harput, Elazığ.

ABSTRACT

Selim Sırrı was born on the 25 March 1874 at Yeni Şehir in Mora. Yusuf Bey who was from the Kesrik village of Harput and known as Uzun was his father. He pursued his education at military schools in İstanbul. He was attended as a squadron leader to Manastır. While he pursued his career at that mentioned area, he married Zeynep, the daughter of Selim Efendi who was one of the well known scribes of that area.

* Doç. Dr. Kilis 7 Aralık Ün. Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü/KİLİS

Apart from the journal of Terbiye and Oyun, Selim Sırrı had authored and directed the journals such as Tedrisat and İdman. Among them, the İdman journal was known as the first comprehensive journal of the press of Turkish sports.

The Terbiye and Oyun journal started to be broadcasted on 1 August 1327 (1911). It introduced itself with the title of “the journal serving the physical, psychological and intellectual education of youth”. The director and publisher of this journal was Selim Sırrı. It was given “the number ten in Orhan Bey commercial building at Babiali Street in İstanbul” as the address of the executive office

As a sport journal, the Terbiye and Oyun due to its didactic feature addressed to the schools and physical education teachers. In order to subscribe to this journal as a condition, it was necessary to give 30 kurus fifteen times semiannually. The ones who were students would have subscribed annually for 20 kurus. Generally, in the journal the physical training and subject matters of sports had been published. Without using any pseudonym, Selim Sırrı wrote more than one article with his own name. The journal continued its broadcast life untill June 1923 at intervals.

Key Words: Selim Sırrı, Harput, Elazığ.

HARPUTLU SELİM SIRRI VE ONUN YAYINLADIĞI TERBİYE VE OYUN MECMUASI

A. Selim Sırrı

Selim Sırrı 25 Mart 1874 yılında Mora Yeni Şehirde doğdu. Babası Harput’a bağlı Kesrik köyünden Uzun lakaplı Yusuf Bey idi. Yusuf Bey ilk tahsilini Harput’ta tamamladı. Sonraki öğrenim hayatını İstanbul’da askeri okullarda sürdürdü. Binbaşı rütbesiyle Manastıra tayin edildi. Yusuf Bey söz konusu bölgede görevini sürdürürken o yörenin tanınmış kâtiplerinden yazıcı Selim Efendi’nin Zeynep isimli kızıyla evlendi. Zeynep Hanım, zamanına göre iyi bir eğitim almış kültürlü bir insandı.¹

Yusuf Bey ve Zeynep Hanım’ın bir erkek iki kız, üç çocukları dünyaya geldi. Çocukların isimleri Selim Sırrı, Hürmüz ve İsmet idi.²

Miralay uzun Yusuf Bey 1876 yılında Karadağ’da Bileke kalesinin alınması sırasında şehit düştü. Böylece Selim Sırrı iki yaşında babasız kaldı. Eşi şehit olan Zeynep Hanım, oğlu Selim Sırrı ve kızlarını yanına alarak bir ay içinde Golos limanından vapura binerek İstanbul’a geldi. Üsküdar’da

¹ Cem Atabeyoğlu, *Selim Sırrı Tarcan*, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Yayınları, İstanbul, 2000, s. 8.

² Demet Lüküslü, Şakir Dinçşahin “Shaping Bodies Shaping Minds: Selim Sırrı Tarcan and the Origins of Modern Physical Education in Turkey”, *The International Journal of the History of Sport*, 2013, Vol. 30, No. 3, s. 199.

kiralık bir eve yerleşti. Selim Sırrı ailesine bağlanan altmış üç kuruşluk şehit maaşıyla, annesinin fedakârlıklarıyla büyüdü.

Selim Sırrı anılarında bu konudan bahsederken şunları söylemekteydi:

“Babam Karadağ’da şehit düştükten sonra dul kalan anacığım fazla içlenmemesi için babama ait hatıraları ortadan kaldırmış resimlerini yırtmışlar. Ben iki yaşında yetim kaldığım için babamın ne şekilde bir insan olduğunu bilmiyorum. Ondan bana iki hatıra kaldı. Biri bir mektup diğeri bir türkü... Dört beş yaşına kadar babamın öldüğünü annem benden gizlemişti. Biraz büyüdüğüm vakit annem babamın yegâne yadigârı olan bir mektubu bana okudu:

“İsmetlû Nezaketlû Halilem Hanım

Size bu mektubu İstolca’dan yazıyorum. Cenab-ı Hakk’a şükürler olsun sıhhatim yerindedir. Karadağ yine ayaklandı. Cenab-ı Hakk’ın inayetiyle ona haddini bildireceğiz. Bileke Kalesi’ni zapt ettikleri haberi geldi. Müşir Paşa mahiyetimdeki askerle kaleyi kurtarmağa beni memur etti. Miralaylığa terfi edildim. Beni hiç merak etmeyiniz. Selim Sırrı gözümde tütüyor. Kendisine iyi bakınız. Hepinizi rüyada görüyorum ve onunla teselli buluyorum. Cümlelerinizi Allaha emanet eyledim.”³

Selim Sırrı kendisinin yayınladığı *Terbiye ve Oyun* mecmuasında yaşamı ile ilgili hatıralara yer vermiştir. Adı geçen yazı dizisinde eğitim hayatı ile ilgili şunlardan bahsetmekteydi:

“1882 senesinde validem beni Galatasaray’ına verdi. O müessesede geçen sekiz senelik hayatımın hatıratı ebeveynimin yüzünü ağartacak mahiyette değildir. Oldukça tembel, fevkalade yaramaz, daima hocaları iz’ac eden, mubassırları kızdıran, cezaların hiçbir neviden tesir duymayan bir çocuktum.”⁴

Malumunuz o zamanın düşüncesine göre en iyi talebe sessiz son derece itaatkâr, gürültü yapmayan, itiraz etmeyen, hiçbir olumsuzluğu eleştirmeyen talebeydi. O yıllarda oldukça ateşin olan Selim Sırrı bu tarife uymuyordu.

O bu konu ile ilgili olarak anılarında şunları anlatır:

“Hâlbuki ben sınıfın sükûnetini ihlal ediyordum, tabur halinde ikişer ikişer giderken yanımdaki ile konuşurdum. Etrafıma bakınırdım. İzin almadan yerimden kalkardım. Mektep bizi o kadar kayd altına almak istiyordu ki danışmadan su içmeye bile müsaade yoktu. Bir incir çekirdeğini

³ M. Şevki Çapan, *Türk Sporunda Selim Sırrı Tarcan*, Ünyay Yay., Muğla, 1999, s. 2.

⁴ Selim Sırrı, “İdman Âleminde Kırk Sene”, *Terbiye ve Oyun*, On İkinci Sene, No: 1, Temmuz 1922, s. 16.

doldurmayan bu nevi kaba hatalarla her gün bin türlü cezaya duçar olurdum. Onlar ceza verdikçe benim yaramazlığım artıyordu. Filhakika onların idrakime göre ben terbiyesizdim. Benim kanaatime göre de onlar çocuk terbiyesinden hiçbir şey anlamıyorlardı...’’⁵

Selim Sırrı Galatasaray Lisesi’nde okurken en sevdiği ders ileriki yıllarda da hayatında önemli bir yeri olacak olan jimnastik dersi idi. Annesinin karşı çıkmasına rağmen o bu derste çok başarılı olur. Hatta arkadaşlarıyla evde kurdukları basit aletlerle tatil günlerinde de çalışmalarını aralıksız sürdürür. Bu dönemde söz konusu arkadaşlarından biri dostlukları uzun yıllar devam edecek olan ünlü filozof şair Rıza Tevfik idi. ⁶

Selim Sırrı lise son sınıfa geçtiğinde annesinin şehit maaşıyla okul giderlerini karşılayamayacak duruma gelmesi üzerine kendi ifadesiyle dağarcığında biraz Fen dersleri biraz Fransızca ile okuldan ayrılmak zorunda kaldı. ⁷

Selim Sırrı, Mekteb-i Sultani’den ayrıldıktan sonra, dayısının da aracılığıyla Mühendishane-i Berr-i Hümayun’a yani Askeri Kara Mühendislik Okulu’na gitti. Ailesi askeri disiplin altında düzeleceği kanaatinde idi. ⁸

Fakat kabına sığamayan genç Selim Sırrı’nın bu okulda da disiplin sorunları oldu. Bu konu hakkında hatıralarında şu şekilde bahseder:

“Sırp kralı zamanın Padişahı Abdülhamid’i ziyarete gelmişti. Programa göre Topçu Okulu da Krala gezdirilecekmiş. Bu arada talebelerden birinin Kral’a Fransızca hoş geldin konuşması yapması gerekiyormuş. Ben hemen ortaya çıktım:

—Ben konuşurum efendim dedim. Okul müdürü:

—Kral hazretlerinin karşısında nutuk vermek kolay bir şey değildir. Şaşırırsan rezil oluruz dedi.

—Merak etmeyin efendim sizi mahcup etmem, dedim (...)

Çok rahat bir şekilde konuşmamı yaptım. Kral güler yüzle elimi sıktı ve

—Tebrik ederim Fransızca’yı pek güzel bir şekilde telaffuz ediyorsunuz. Bu lisanı nerede öğrendiniz deyince ben göğsümü kabartıp:

⁵ Selim Sırrı, “İdman Âleminde Kırk Sene”, s. 16.

⁶ Selim Sırrı, “İdman Âleminde Kırk Sene”, s. 47.

⁷ M. Şevki Çapan, *a.g.e.*, s. 6.

⁸ Selim Sırrı, “İdman Âleminde Kırk Sene”, s. 63-64.

—Burada Haşmetmeab. Türk mektebinde cevabını verdim. Kral gittikten sonra kumandan beni çağırttı.

—Aferin oğlum, yüzümü ağarttın, çok memnun oldum diyerek saat kordonunun ucunda sallanan altın kurşun kalemi çıkardı ve bana uzattı:

—Al sana küçük bir mükafat ...

Ben yerimden kıpırdamadan taş gibi duruyordum okul müdürü kolumdan dürttü.

—Al sana bak Paşa hazretleri sana ne hediye veriyor deyince ben:

—Ben o hediyeyi ne yapayım ben sekiz hafta izinsizliğim var, anacığımı iki ay sonra görebileceğim...

—Müdür hayretle yüzüme bakan Paşa'ya:

—Evet, efendim pek tek durmaz ve pek tabii cezadan da kurtulmaz dedi. Paşa bu açık konuşmamdan pek hoşlandı. Bana döndü:

—İzinsizliklerini affettim, sana üç gün de izin verdim, al bakalım şimdi dedi. Koşarak Paşa'nın elini öptüm. Altın kalemi aldım sevinçle dışarı çıktım.⁹

Selim Sırrı Bey mezun olduktan sonra mülazım rütbesiyle askerlik yaşamının ilk görevi olarak İzmir'deki Yenikale istihkâmlarına atandı. İlk yazılarını da bu şehirde yayınlamaya başladı. *Hizmet* isimli gazetede çıkan yazılar beden eğitimi ve sağlık konularına aitti.

Terbiye ve Oyun mecmuasında o yılları ile ilgili şunları yazacaktı:

“İzmir'de vatanın bir pırlantası olan bu kıymetli şehirde geçen dört senemi ömrümün en mesut günleri sırasında kaydedebilirim. Dört sene bu şehrin her sınıf halkından naçiz hizmetlerime mukabil değerimin çok fevkinde iltifat gördüm. Yalnız bu kadar değil İzmir hayat-ı şebabımda bir inkılâba vesile olduğu için, kalbim orası için minnettarlıkla doludur. Ben oraya kitapsız gittim fakat o kadar yazar bir adam olarak avdet ettim. İstanbul'a nispetle, devr-i istibdatta biraz hava-yı hürriyet teneffüs edilebilen İzmir'in, muhit-i irfanı bende okumak, tetbi' etmek zevkini uyandırdı. (...) Birçok hükemayı, garbın asarını orada okudum. Okudukça düşüncelerim, muhakemelerim değişti. Edebiyata, içtimaiyata, musikiye ait eserler beni daha ziyade alakadar ediyordu. İstanbul'a dönerken bagajımda en kıymetli eşyam iki yüz cilt kadar kitabımdı”¹⁰

⁹ Cem Atabeyoğlu, *a.g.e.*, s. 10.

¹⁰ Selim Sırrı, *Terbiye ve Oyun*, No: 8, On ikinci Sene, Şubat 1923, s.121.

1901 yılında yüzbaşı olarak tayini İstanbul'a çıktı. Selim Sırrı burada da çeşitli gazetelere sporla ilgili yazılar yazmaya başladı. Arıca özel spor hocalığı ve okullarda öğretmenlik yapmaya başladı.

Bu konuda şunlardan bahsetmekteydi:

“Birkaç gün sonra Servet-i Fünun Matbaasına gidip Ahmet İhsan Bey'i ziyaret ettim. Çıplak resimlerimi gösterdim.¹¹ (...) Arzu ederse *Servet-i Fünun*'a her hafta idman hakkında makaleler yazacağımı da söyledim. İhsan Bey hüsnü kabul gösterdi. Beni teşvik etti. (...) Ben de bir hafta sonra ilk makalemi verdim.” Bu makale 24 Temmuz 1319 Perşembe tarihli nüshasında basıldı. Adı geçen makalede Selim Sırrı, kudret ve kuvvetten bahsederek herkesi jimnastiğe ve pehlivanlığa teşvik etmekteydi.¹²

Selim Sırrı İstanbul'daki yaşamı ile ilgili bilgileri *Terbiye ve Oyun*'da şöyle sürdürür:

“Karadeniz Boğazında İstihkâmı'ndan Anadolu Kavağı İstihkâmına tayinim pek hoşuma gitmedi. Şehirde oldukça uzak, mekteplerde hocalık etmek mümkün değildi. Önceleri pek yalnız kalmıştım. Yavaş yavaş refakatimdeki mülazımları kandırdım. Aramızda birkaç para topladık. İkamet ettiğimiz daire-i askeriyenin önüne barfiks kurduk. Orada tedarik ettiğim içi boş güllerle de birer sap uydurdum. İdmanlara başladık. (...) Kavaklarda adeta bir idman kulübü tesis ettik. Yine Üsküdar'da bir ev tuttum. Eski mektep arkadaşlarımla buluştum.” Selim Sırrı'nın andığı arkadaşları, Dr. Hikmet, Yüzbaşı Ali, Feyza, Cemal Beyler idi. Onlarla idmanlara evde devam ettiğinden bahis etmekteydi.¹³

Selim Sırrı, 13 Haziran 1910 tarihinde, askerlik mesleğinden ayrılarak sivil hayata başladı. Kendisini seven ve o sırada Maarif Nazırı olan Emrullah Efendi'nin yardımıyla İstanbul ve Vilayet Terbiye-i Bedeniye Müfettişliği'ne getirildi.¹⁴ Fakat bu durum bazı eleştirilere neden oldu. Çünkü mekteplere beden terbiyesi yoktu. Selim Bey neyi teftiş edecekti? Bu eleştirilere Nazır şu cevabı verdi:

¹¹ Selim Sırrı Bey'in çıplak resimlerim dediği resimler belden yukarısını, karın, göğüs kaslarını, pazılarını gösteren resimlerdir. O devirde normal fotoğrafların gazetelerde yayınlanması bile bazı çevrelerce teredditle karşılandığı düşünülürse “çıplak” poz vermenin cesaret isteyen bir eylem olduğu takdir edilir.

¹² Selim Sırrı, *Terbiye ve Oyun*, s.123.

¹³ Selim Sırrı, *Terbiye ve Oyun*, s. 122.

¹⁴ Hamza Altın, “II. Meşrutiyet Dönemi Maarif Nazırlarından Emrullah Efendi ve Öğretmen Yetiştirme Tarihimize katkıları”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15:2 (2010), s.151-165.

“Hem tesis edecek hem de teftiş edecek”¹⁵

Bu görevdeyken yani İstanbul ve Vilayet Terbiye-i Bedeniyye Müfettişi sıfatıyla döneminde yayınlanan spor ve eğitim ile ilgili bazı tercüme ve telif eserlere mukaddime yazmaktaydı.¹⁶

Selim Sırrı Bey İstanbul Darülmualmin’de de görev yaptı. Bu görevi sırasında daha önce İsveç’ten getirdiği halk türkülerinden birine edebiyat hocası Ali Ulvi tarafından güfte yazılmasını rica etti. Bu şekilde Kurtuluş Savaşı sırasında Mustafa Kemal ve arkadaşları tarafından severek terennüm edilen “Dağ başını duman almış” marşı ortaya çıktı.¹⁷ Adı geçen okulda görev yaparken müzik ve folklorumuza hizmetlerinden biri olarak ortaya koyduğu “Zeybek Raks”ı veya “Tarcan Zeybeğini” anmak gerekir. Bu raksı sonradan geliştirmiş hatta Atatürk’ün huzurunda öğrencilerinden Mualla Hanım ile icra etmiştir.

Selim Sırrı, 1925 tarihinde Prag Spor Pedagojisi Kongresi’ne, dönemin Beden Terbiyesi Genel Müfettişi olarak katıldı ve buradaki tüm faaliyetlerini elli yedi sayfalık “Prag Spor Pedagojisi Kongresi ve Seyahat İntibaları” adlı eserinde kaleme aldı.¹⁸

Eserinde gezip gördüğü yerler hakkında verdiği bilgilerin yanında Çekoslovakya ve diğer Avrupa ülkelerinin spora ve eğitime verdiği öneme ait örnekler vermekteydi. Gezi yolunda uğradığı Romanya’da azınlık durumundaki Türklerin de okul ve eğitim durumlarıyla ilgili bilgiler sunmaktaydı.¹⁹

Önceleri sadece Beden Terbiyesi ve Jimnastik üzerine yoğunlaşan Selim Sırrı’nın hayatında bir sebeple tartıştıkları Kilisli Rifat’ın yeri önemlidir. Ona “Ben vücut pehlivanı değilim, ben fikir pehlivanıyım. Eğer senin de gücün varsa bana yazılarınla meydan oku” diyerek adeta onu tahrik etti. Bu görüşme, Selim Sırrı’nın hayatının önemli dönüm noktalarından biri oldu.

¹⁵ Cem Atabeyoğlu, *a.g.e.*, s. 17.

¹⁶ Muallim Cevdet, *Spor Ruhu*, İstanbul, 1927, s. 7-11.

¹⁷ Ali Çankaya, *Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler*, c. III, Ankara 1968, s. 846; Bu konuda Satı Bey’in katkısını da unutmamak lazım gelir. Bkz: Hamza Altın, *II. Abdülhamid ve II. Meşrutiyet Devirlerinde Öğretmen Yetiştirme Meselesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2009, s. 205; Selim Sırrı, çok yönlü bir yazardı. İlgili alanları arasında müzik de vardı. Bu konuda da eserler kaleme aldı. Bkz: Selim Sırrı, *Müziğin Dili*, MEB Yay., Ankara, 1945.

¹⁸ Selim Sırrı, “Prag Spor Pedagojisi Kongresi ve Seyahat İntibaları”, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1925,

¹⁹ Makbule Sarıkaya, “1925 Prag Pedagoji Kongresi’nde Bir Türk: Selim Sırrı Tarcan”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S. 42, Kasım 2008, s. 301-310.

Onun verdiği iki kitabı okudu. Ondan sonra Selim Sırrı'nın hayata bakış açısı zenginleşti. Bilime daha fazla önem vermeye başladı.²⁰

Selim Sırrı çok idealist ve mücadeleci bir insandı. Bu özelliklerine bir örnek vermek gerekir ise: Selim Sırrı bir özel Terbiye-i Bedeniye Mektebi açmayı düşündü. Bu beden eğitimi okulunu açabilmek için, eşinden alıp bozdurduğu ziynetler yetmeyince, Tepebaşı Millet Bahçesi Yazlık Tiyatrosu'nda bir spor müsameresi düzenledi. Bu müsamerede bizzat kendisi konferans verdi, kılıç, boks gösterisi ve İtalyanlarla kılıç müsabakası yaptı. Rıza Tevfik bu konuda kendisine yardımcı oldu. Böylece 1908 yılında İstanbul'da bir Özel Terbiye-i Bedeniye Mektebi'ni açtı.²¹

İttihat ve Terakki Cemiyeti, II. Meşrutiyet ilan edildikten hemen sonra, meydana gelen karışıklıkların önüne geçmek ve topluma yeni ilan edilen yönetimi anlatmak amacıyla üyelerinden bazılarını bu işle görevlendirmişti. Bunlardan Selim Sırrı Bey ortaya çıkan karışıklıklara mani olmak ve halkı meşrutiyet konusunda aydınlatmak için at sırtında günlerce dolaşmıştır.²² Bu işi Rıza Tevfik ile birlikte yürüttüklerinde askerde. Dolayısı ile bir askerın siyasetle bu denli iç içe olması bazılarının hoşuna gitmedi. Başkentten uzaklaştırılmak ve bu amaçla Paris'e gönderilmek istendi fakat kendisi İsveç'i tercih etti ve oraya gitti.²³ Bu hadisenin Beden Terbiyesi tarihimizde önemli bir yeri vardır. Zira Selim Sırrı söz konusu ülkede jimnastik üzerine önemli incelemelerde bulundu. Selim Sırrı'nın hayatında İsveç'te geçirdiği günler önemli yer tutar. Kendi deyişiyile, "Pazuları ile gidip kafası ile dönmüştür."²⁴ İsveç jimnastiğinin ülkemizdeki öncülerinden olmasında şüphesiz İsveç'te yaptığı incelemelerin katkısı olmuştur.²⁵

Selim Sırrı Bey İsveç'te sadece sporla ilgilenmemiş hayatın her alanındaki izlenimlerini *Şehbal* dergisinde yayınlamıştır.²⁶ O, Stockholm'den hayranlıkla bahseder. Şehir hayatına, sosyal yaşama dair, ayrıntılı bilgiler

²⁰ A. Ferhan Oğuzkan, (Haz.), *S. Sırrı Tarcan Yaşamı ve Hizmetleri*, Ankara, 1997, s. 20.

²¹ A. Ferhan Oğuzkan, *a.g.e.*, s. 19.

²² Taner Aslan, "Meşrutiyet Aleyhtarlığına Dair Bazı Düşünceler", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, Cilt/Volume XXIV, Sayı/Number 2 Aralık/December 2009, s. 1-29.

²³ A. Ferhan Oğuzkan, (Haz.), *S. Sırrı Tarcan Yaşamı ve Hizmetleri*, s. 20.

²⁴ A. Ferhan Oğuzkan, *a.g.e.*, s. 36.

²⁵ Demet Lüküslü, Şakir Dinçşahin "Shaping Bodies Shaping Minds: Selim Sırrı Tarcan and the Origins of Modern Physical Education in Turkey", *The International Journal of the History of Sport*, 30:3, 2013, s. 200.

²⁶ Selim Ahmetoğlu, "Selim Sırrı (Tarcan)'ın Şehbâl Mecmuasındaki İsveç Hatıraları", *Türkiyat Mecmuası*, C. 1, Sayı: 1, 2011, s. 31-95.

verir.²⁷ Şehrin mimarisi, kütüphaneler,²⁸ sağlık konusu,²⁹ kadınlar,³⁰ Selim Sırrı Bey'in bilgi verdiği konular arasındadır. Eğitim kurumlarına da geniş yer ayıran Selim Sırrı İsveç'teki en güzel, zarif ve göz alıcı binaların okullar olduğu kanaatindedir.³¹

Selim Sırrı'nın Beden Eğitimi anlayışına bakıldığında dönemin sosyalist ve faşist beden eğitimi düşüncelerinin etkisi altında kalmadığı görülür. Ona göre yediden yetmişe, fiziki özellikleri sosyal statüsü ne olursa olsun insanlar jimnastik yapmalıdırlar. Fakat her grubun yaptığı hareketler farklı olmalıdır.³²

Selim Sırrı Türkiye Olimpiyat Komitesi'nin kurucusudur. 1908 yılında kurduğu bu müesseseden 1927 yılında kendi isteğiyle ayrılmıştır.

Siyasetçi yönü de olan Selim Sırrı Bey 1935 seçimlerinde Ordu'dan milletvekili seçildi. Milletvekili olarak 1946 yılına kadar görev yaptı.

Selim Sırrı Tarcan 2 Mart 1956 tarihinde hayata gözlerini yumduğunda geriye 58 kitap yüzlerce makale ve sayısız konferans bıraktı.

1. Selim Sırrı'nın Gençlere Tavsiyeleri

Pozitif düşünceli bir spor adamı olan Selim Sırrı gençlere daha iyi yaşam konusunda birçok tavsiyelerde bulunmuştu.

Dünyayı bir cennet olarak gören Selim Sırrı "Terk-i can etsem de kurtulsam şu mihnethaneden" sözlerini hiç doğru bulmamakta ve "Dünya ne gamhane, ne mihnethanedir. Dünya yaşamasını bilenlerin, mihneti kendine zevk edinenlerin cennetidir." Demektedir.³³

Dünyayı cennet kılma yolunda hayatı sevmenin de bir mecburiyet olduğunu iddia eden Selim Sırrı bu konuda şunları söylemekteydi:

²⁷ Selim Sırrı , "İsveç Hatıraları-I", *Şehbâl*, No: 6, 1 Haziran 1325, s. 115; Selim Sırrı , "İsveç Hatıraları-II", *Şehbâl*, No: 7, 1 Temmuz 1325, s. 126.

²⁸ Selim Sırrı, "İsveç Hatıraları-IV, Kütüphane-i Umumi-Milli Müze-Telefon", *Şehbâl*, No: 9, 1 Ağustos 1325, s. 178-179.

²⁹ Selim Sırrı, "İsveç Hatıraları-VII, Taze Fındıklar", *Şehbâl*, No: 13, 1 Teşrin-i Evvel 1325, s. 60-261.

³⁰ Selim Sırrı, "İsveç Hatıraları-V, Stokholm Kadınları", *Şehbâl*, No: 10, 15 Ağustos 1325, s. 198-199

³¹ Selim Sırrı, "İsveç Hatıraları-X, İbtidai Mektepleri", *Şehbâl*, No:17, 1 Kanun-ı Evvel 1325, s. 334-336; Selim Sırrı, "İsveç Hatıraları VI, Upsala Dar-ül-Fünunu", *Şehbâl*, No: 11, 1 Eylül 1325, s. 216-217.

³² Demet Lüküslü, Şakir Dinçşahin, "Selim Sırrı Tarcan ve Beden Eğitimi" *Bilgi ve Bellek*, S. 9, Kış 2011, s. 53.

³³ Selim Sırrı, *Yaşama Öğütleri*, İstanbul, 1948, s. 7.

“Bilmek lazımdır ki, hastalık insanların başına gökten bir kocaman kartopu gibi birdenbire düşmez. Her gün yapılan ihmaller, bakımsızlıklar birikir, birikir sonra birden insanı yere serer. Hastalık, hayatın kıymetini bilmeyenlere musallat olur.³⁴ Hayatı sevmenin vecibelerinden birinin de şükür ve kanaat olduğunu belirten yazar örneğin “Yarabbi, bu güzel gülleri neden dikenli yarattın!” denilmemesi gerektiğini, dikenler arasında gül yarattığına şükretmenin icap ettiğini ve insanların halinden memnun olması gerektiğini belirtmekteydi.³⁵

Hayatta saadetin parada pulda olmadığını savunmaktaydı. Düşünülecek olursa, hepimizin olduğumuzdan çok zengin olduğumuz anlaşılacaktır. Şöyle ki:

“Yeryüzünde bir karış toprağım yok, diyenler, doğru söylemiyorlar. Hepimizin fersahlarla arazisi var. Bin çeşit manzarası olan kırlar, zümrüt gibi ovalar, plajlar, umumi bahçeler, dağlar dereler hep bizim değil mi? Hepimiz çiftlik, çubuk sahibiyiz ama haberimiz yok ve onlardan hakkiyle zevk almasını bilmiyoruz. Hem sonra bu senetsiz sepetsiz sahibi olduğumuz güzel yerlerin, ne vergisi var, ne masrafı ne de bakıma ihtiyacı! Onlara sahip olmak için yalnız görebilmek yetiştir.”³⁶

Selim Sırrı’nın gençlere mutlu ve huzurlu yaşama dair önerilerinden biri de çabuk hiddetlenilmemesi yönündedir. Hiddeti, karanlık bir odaya benzeten yazar, onu neşenin aydınlatacağını iddia etmekte ve şunları eklemektedir:

“Kin, düşmanlık, bozgunculuk hepimiz biliriz ki insanları birbirine düşman eder, bunun aksine sevgi, saygı, dostluk insanları birbirine bağlar. Bu sayede öfkelenen sebepler ortadan kalkar.”³⁷

Selim Sırrı’nın toplumda mutlu bireylerin yaşaması için olmazsa olmaz saydığı faktörlerden biri de insanlar kendi mesleklerini, kendi rey ve arzuları ile seçebilme durumudur. Zira “Medeniyet kemal mertebesini” ancak bu şekilde bulacaktır.³⁸ Buna gerekçe olarak her taşın kendi yerinde ağır olduğunu belirtmekte ve şu örneği vermektedir:

“Raylar üzerinde 100 kilometre giden bir tren kum üstünde bir metre bile ön alamaz. Denizde bir ok gibi süratle yüzen balıklar karada olduğu

³⁴ Selim Sırrı, *a.g.e.*, s. 9.

³⁵ Selim Sırrı, *a.g.e.*, s. 10.

³⁶ Selim Sırrı, *Yaşama Öğütleri*, s. 20.

³⁷ Selim Sırrı, *a.g.e.*, s. 35.

³⁸ Selim Sırrı, *a.g.e.*, s. 43.

yerde çırpınmaktan başka iş göremez. Şurasını iyi bilmek lazımdır ki: Herkes kendi yerinde iyi iş görebilir.”³⁹

Okulun önemini “Okul küçük bir vatandır” cümlesiyle özetleyen Selim Sırrı bu konuda şunları dile getirmekteydi:

“Okul bizi hayata hazırlayan, adam eden bir vasıta; bir talim ve terbiye yurdudur. Okul ailenin büyücek bir örneğidir. Bir ailede ana, baba ve kardeşler bulunur. Okulda ana, baba yerine direktör ve öğretmenler vardır.”⁴⁰ Ayrıca bu konuda “Okul, çocukları sevgi ve saygıyla birbirine bağlayan, öğretmenlerle talebelere meydana gelen bir yuvadır. Orda zekâ yükselir, ahlak düzelir, vücut kuvvetlenir.” Demekteydi.⁴¹

Selim Sırrı genç insanların önemsemesi gereken mevzulardan birinin de hürriyet olması gerektiğini vurgulamaktaydı. Bu konuda şunları dile getirmekteydi:

“Türk Genci! Hür olmak ve hürriyete layık bir insan olmak isteyen, başkalarının hürriyetine tecavüz etmez. Herkesin bu nimetten nasibi olduğunu daima gözünün önünde tutar. Bunun için hür yaşa ve hür yaşat!”⁴²

Selim Sırrı başarılı bir insan olmanın sırlarını anlatırken azmi önemsemekle birlikte fırsatların da önemli olduğunu belirtmekte ve sözlerini şöyle sürdürmekteydi:

“Azmin, sebatın karşısında dağlar gibi zorlukların sırtı yere geliyor. Gençler bilmedikleri, hayatın her devrinde binlerce fırsatlar vardır. Onları görüp de faydalanmayanlar, kendi kuvvet ve enerjilerinden haberi olmayanlardır.”⁴³

Ne ekerseniz onu biçersiniz atasözünü hatırlatan Selim Sırrı bu hususta şu öğütlerde bulunmaktaydı:

“Gençler! Tarlalarınıza sevgi, ahenk, doğruluk, iyilik, dostluk, iyimserlik, sağlık tohumları ekmeğe bakınız. Ve biliniz ki bu ektiğiniz güller, sümbüller, karanfiller, menekşeler gibi güzel çiçekleri ve temiz kokuları ile hem sizi, hem etrafındakileri memnun ederler.”⁴⁴

Gençlere az fakat öz konuşmaları gerektiğini salık veren Selim Sırrı bu konuda şunları belirtmekteydi:

³⁹ Selim Sırrı, *a.g.e.*, s. 46.

⁴⁰ Selim Sırrı, *a.g.e.*, s. 55.

⁴¹ Selim Sırrı, *Yaşama Bilgisi*, Ankara, Maarif Matbaası, 1942, s. 6.

⁴² Selim Sırrı, *Yaşama Öğütleri*, s. 84.

⁴³ Selim Sırrı, *a.g.e.*, s. 86.

⁴⁴ Selim Sırrı, *a.g.e.*, s. 93.

“Çok konuşmak zor bir iş değildir. Nice aklının dibi görünen gevezeler vardır ki, ağustos böceği gibi durmadan öterler. Fakat değerli fikirler, düşündürücü hakikatler sarf etmek oldukça güç bir iştir.”⁴⁵

Selim Sırrı kuruntu ve vesvesenin insana zarar vereceğini bu tür duygulardan uzak durulması gerektiğini vurgulamakta, geçmişin elemanı, geleceğin endişesini çok düşünmeden, gününü hoş geçirmeğe bakılması gerektiğini savunmakta ve “Her tarafı karanlık görenlerden uzaklaşmalı!” Diye eklemekteydi.⁴⁶

Zevklerin terbiye edilmesinin yaşam kalitesini artıracaklarını iddia eden Selim Sırrı'nın bu konudaki tavsiyesi de şöyleydi:

“Yalnız hoş giden, beğeni en, takdir edilen veya bunun tersine, fena veya çirkin görülen, hoşlanılmayan şeyleri tetkik ve münakaşa akla ve muhakemeye ait olduğu için onları ilmi bir tahlilden geçirerek, idrak ve mantığın kabul edeceği bir neticeye ermek mümkündür ki, işte buna, zevk terbiyesi denir.”⁴⁷

Vatan sevgisinin çok önemli olduğunu belirten Selim Sırrı bu sevginin aile ocağında başladığını dile getirmekteydi. Sonrasını ise şu şekilde sıralamaktaydı:

“Ondan sonra yaşanılan semt, daha sonra oturlan şehir nihayet bütün memlekete şamil oluyor. Vatan muhabbeti, tıpkı ana, baba sevgisi gibi yakından başlar, uzaklara yayılır. Kendi evini sevmeyen bir kimsenin kalbinde memleket sevgisi büyük yer tutmaz”⁴⁸

Selim Sırrı beden terbiyesi hocası olarak ünlenmesine rağmen bütün derslerin önemine dikkat çekmekteydi:

“Ya coğrafya ile tarih, işte iki önemli ders daha! Coğrafya vatanın vücudu tarihi ise onun ruhudur. Coğrafya bize her şeyden evvel yurdu sevmeyi öğretir. Türkiye'mizin dünyanın ne kadar yerini tuttuğunu, güzel yurdumuzun dağlarını, derelerini, topraklarını, denizlerini tanıtır. Tarihe gelince, o da bize cedlerimizin yeryüzünde ne büyük işler gördüklerini, bugün rahatça yaşadığımız yerler için ne kanlar döktüklerini, ne fedakârlıklarda bulduklarını anlatır. Böylelikle bir insan geçmişini bilince, gelecek için kendini ona göre hazırlar.”⁴⁹

⁴⁵ Selim Sırrı, *a.g.e.*, s. 100.

⁴⁶ Selim Sırrı, *a.g.e.*, s. 111.

⁴⁷ Selim Sırrı, *Yaşama Öğütleri*, s. 115.

⁴⁸ Selim Sırrı, *a.g.e.*, s. 134.

⁴⁹ Selim Sırrı, *Yaşama Bilgisi*, s. 7.

Selim Sırrı ilköğretim çağındaki öğrencilere spor ev sağlığı adına verdiği tavsiyelerden bazıları şunlardır:

“Kollarınızı, bacaklarınızı, gövdenizi her yana işleterek on dakika jimnastik yapınız, on defa kadar burnunuzdan derin nefesler alıp ağzınızdan salıveriniz.”⁵⁰

“Yemek sofrasında olduğu gibi sınıfta da dik oturunuz, gözlerinizi kitap ve defterlerinize 2 karıştan fazla yaklaştırmayınız! Göğsünüzü önünüzdeki sırtınızı arkadaki sıraya dayamayınız.”⁵¹

“7 yaşında başlayan bu vücut egzersizlerine en az günde 15 dakika ayırmalı ve buna gençlikte olduğu gibi ihtiyarlıkta da devam etmeli. Fazla yorgunluklardan sakınmalı. Açık havada gezmeli, kırlarda dolaşmalı, dağlara, bayırlara tırmanmalı, mümkünse her gün soğuk su dökünmeli. Keyif veren sigara gibi, içki gibi zehirli şeylerden sakınmalı. Yukarıda söylediğim zorlu sporlara da 17 yaşından sonra isteyenler heves etmeli, yalnız vücudu hırpalamamalıdır.”⁵²

B. Terbiye ve Oyun Mecmuası

II. Meşrutiyet devrinde göreceli bir basın özgürlüğü sayesinde ülkeye ait birçok mesele tartışılmıştır. Devleti kalkındırmak adına sosyal, kültürel, ekonomik ve askeri alanlarda reformlar yapılmak istenmiştir. Fakat 1908 sonrasında söz konusu yenilikleri yapmak isteyen kadro bir görüş birliği içerisinde olamadı.⁵³ Bu hemfikir olamama durumunun basına da yansdığı, çıkan dergi ve gazete sayısını çoğalttığı söylenebilir.

İttihat ve Terakki'nin basın özgürlüğü uzun sürmedi. 31 Mart Hadise'sinden sonra gazete kapatma vakaları tekrar başladı. Kapatılan gazetelerin benzer veya farklı isimlerle, aynı sorumlu müdür ve imtiyaz sahipleri tarafından yayınlanması yasaklandı. Ülkedeki muhalefeti susturmak isteyen İttihatçılar, Mahmut Şevket Paşa suikastını iyi kullandılar. Birçok gazeteci bu olay bahane edilerek sürgüne yollandı. Sansür, I. Dünya savaşında zirve yaptı. Askeri idare tarafından yayınlanan talimata uymayan gazete ve mecmualar derhal kapatılacak ve bir daha, ne suretle olursa olsun yayınlanamayacaklardı.⁵⁴

⁵⁰ Selim Sırrı, *a.g.e.*, s. 8.

⁵¹ Selim Sırrı, *a.g.e.*, s. 9.

⁵² Selim Sırrı, *a.g.e.*, s. 13.

⁵³ Necdet Hayta, Uğur Ünal, *a.g.e.*, s. 211.

⁵⁴ Bünyamin Ayhan, “II. Meşrutiyet Döneminde İttihat ve Terakki, Siyaset ve Basın”, *İkinci Meşrutiyet Devrinde Basın ve Siyaset*, (Edit. Hakan Aydın), Konya, 2010, s. 54-55.

Meşrutiyet ilan edildiğinde II. Abdülhamid devrinde çıkan Ahmet Cevdet Bey'in çıkardığı, *İkdam*, Mihran Efendi'nin çıkardığı *Sabah*, Ahmet Mithat Efendi'nin çıkardığı *Tercüman-ı Hakikat*, Ahmet Fethi Efendi'nin çıkardığı *Saadet* gibi gazeteler yayını sürdürmekteydi. II. Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte, hâlihazırda yayınlanan gazeteler kendi aralarında anlaşarak sansür memurlarını gazetelere sokmadılar böylece sansür fiili olarak kalktı.

Meşrutiyet ilan edildikten sonra, *Yeni Gazete* ve *Tanin* yayınlanmaya başladı. Diğer bir deyişle adı geçen gazeteler, II. Meşrutiyet devrinin ilk iki siyasi gazetesi oldular.

Esasen II. Meşrutiyetin ilanından sonra türü ne olursa olsun gazete çıkarmak adeta moda oldu. Bu işten anlayan veya anlamayan insanlar gazete ruhsatı almak peşine düştüler, bir buçuk ay içerisinde gazete imtiyaz alanların sayısı iki yüzü aştı. Gazete yayınlamak isteyen kimseler çeşitli siyasi ve fikri gruplara mensup idiler.⁵⁵

1908 yılı başlarında Osmanlı Devleti'nde 120 gazete yayınlanırken, bu sayı II. Meşrutiyet'in ilk yedi ayında 730'a vardı. Yayınların 308'i yalnızca Türkçe, 41'i Türkçe-Arapça, 20'si Türkçe -Fransızca, 16'sı Türkçe-Rumcaydı. Türkçe dışında çıkan gazetelerde rekor 109 ile Rumcadaydı. Rumcayı şu diller takip etmekteydi, Arapça 67, Fransızca 36, Ermenice 34, Yahudice 19, Bulgarca 11, Arnavutça 5, Sırpça 4.⁵⁶

Selim Sırrı *Terbiye ve Oyun* mecmuası dışında *Tedrisat*, *İdman* vb. dergilerde yöneticilik ve yazarlık yapmıştır. *Halka Doğru* mecmuasının ilk sayısında "Halk İçin" isimli konferansı yayınlandı.⁵⁷

Bunlar içerisinde *İdman* dergisi, Türk Spor basının ilk kapsamlı dergisi olarak bilinmektedir.⁵⁸

1. Terbiye ve Oyun Mecmuasının Künyesi

Terbiye ve Oyun mecmuası 1 Ağustos 1327 (1911) tarihinde yayın hayatına başladı. "Gençlerin bedeni, ruhî, fikrî terbiyesine hizmet eder mecmuadır." Başlığıyla kendini tanıtmaktaydı. Derginin Sahib-i İmtiyaz ve Müdürü Selim Sırrı idi. İdarehane adresi olarak "İstanbul'da Babıali caddesinde Orhan Bey hanında numara 10" verilmişti.

⁵⁵ Enver Behnan Şapolyo, *Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü İle Basın*, Güven Matbaası, Ankara 1971, s. 170-172.

⁵⁶ Ali Arslan, *Osmanlı'dan Cumhuriyete Rum Basını*, İstanbul, 2005, s. 34.

⁵⁷ Zafer Toprak, *Türkiye'de Popülizm, 1908-1923*, İstanbul, 2013, s. 196.

⁵⁸ Hakan Aydın, "İdman (1913 1914): İlk kapsamlı Spor Dergisi Üzerine bir İnceleme", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Say: 27 Yıl: 2009/2, s. 153.

Abone şartı olarak senelik 15 altı aylık 30 kuruş verilmesi gerekiyordu. Öğrenci olanlar senelik 20 kuruşa abone olabiliyorlardı.

Dergide genellikle beden terbiyesi ve spor konuları ile ilgili yazılar yayınlanmaktaydı. Selim Sırrı müstear isim kullanmadan, kendi adıyla bazen birden fazla makale kaleme almaktaydı.

Terbiye ve Oyun mecmuası öğretici özelliğinden dolayı mekteplere ve Terbiye-i Bedeniye muallimlerine hitap etmekteydi.⁵⁹ Mecmua Haziran 1923 tarihine kadar aralıklarla yayın hayatını sürdürdü.

2. Terbiye ve Oyun Mecmuasının Yayın Amacı

Bu konuda Selim Sırrı mecmuanın ilk sayısında “Meslek ve Maksadımız” başlığıyla şunlardan bahsetmekteydi:

“İsminden de istidlal olunacağı üzere gazetemiz, hayat-ı içtimaiye ve medeniyemize talik eden iki mühim ve esaslı fenden bahis edecektir: Terbiye ve oyun.” Gazete, “Gerek efradın gerekse heyet-i içtimaiyenin medeniyelerine şamil” olarak gördüğü terbiye konusunda açık ve sarih bir lisanla makaleler yayınlayacağını taahhüt etmekteydi. Şark ve Garbın irfan bağında derlenen bilgileri genç ve düşünen dimağların istifadesine sunulması amaç edinilmekteydi.⁶⁰

Memlekette Terbiye-i Fikriye’nin, Terbiye-i Bedeniye’ye tercih edilmesi gerçeğinden hareketle gazetenin bu alanda oluşan boşluğu doldurma yolunda çaba sarf edeceği anlatılmaktaydı.

Ayrıca kadınları eğitimi konusunda da iddialı olan gazete bahsedilen alanda yayın yapacağını dile getirmekte ve şöyle devam etmekteydi:

“İyi bilinmelidir ki kadınların seviye-i içtimaiyelerini yükseltmeye çalışmadıkça bizim ne kendimize ne de mensup olduğumuz cemiyete müfîd bir adam olmağımız mümkündür.”

“Meslek ve Maksadımız” başlıklı takdim yazısında gelişmiş dünyada medeniyetin kemalâtı kadınların eğitim ile mümkün olduğundan hareketle “Kanaat ve vicdanımız kadınların âli bir terbiyeye, âli bir tahsile ihtiyacını takdirden ibarettir” denilmekteydi.⁶¹

⁵⁹ Hakan Aydın, *a.g.e.*, s. 154.

⁶⁰ *Terbiye ve Oyun*, No: 1, 1 Ağustos 1327, s. 1.

⁶¹ *Terbiye ve Oyun*, No: 1, 1 Ağustos 1327, s. 1.

3. Terbiye ve Oyun Mecmuasının Yazar Kadrosu ve İçeriği

Terbiye ve Oyun mecmuasının zengin bir yazar kadrosu vardı. Bazı isimler gerçek olmasına rağmen bazı yazılar müstear imzayla çıkmaktaydılar. Makale telif eden başlıca isimler şunlardı:

Selim Sırrı, Doktor İhsan, Osman Fahri, Bekir Fahri, Burhaneddin, Mesud Fani, Edhem Necdet, Ahmed Robinson, Fazıl Ahmed, Hayriye Melek Hunç, İbrahim Alaeddin, Profesör Müller, Ali Ulvi, M. H., Doktor Rıza Nur, A. Kazım, M. Şemseddin, Mahmud Sadık, Mehmed Emin, Daniş, M. Rüşdü Edhem, Süleyman Sırrı, Ali Kemal, B. F. , Fikret Ziya. F. C., A. F, S.S.

Terbiye ve Oyun'da çeşitli konularda yazılar yayınlanmasına rağmen en çok ülkede sporun ve spor eğitiminin gelişmesine yönelik makaleler ön plana çıkmaktaydı. Mecmuada şiire de yer verilmekteydi. Dergide yer alan bazı başlıklar şunlardı:

“Çocuk Terbiyesi”,⁶² “Hanımlar İçin”,⁶³ “Balkanlara” (Şiir)⁶⁴, “Darülfunun Terbiye-i Bedeniye Cemiyeti Nizamnamesi”,⁶⁵ “Hareket-i Mafsalıye”,⁶⁶ “Hicab”,⁶⁷ “Terbiye-i Bedeniyye'nin Lüzum ve Ehemniyeti”,⁶⁸ “Nasıl Jimnastik Yapmalı”,⁶⁹ “Benim Usulüm”,⁷⁰ “Terbiye ve Tedrisat”,⁷¹ “Yavru”,⁷² “Harb Oyunu”,⁷³ “Yaşamak İçin” (Şiir),⁷⁴ “Basketbol”,⁷⁵ “Hayata Doğru”,⁷⁶ “Hıfz-ı Sıhhat Dersi”,⁷⁷ “Eski ve Yeni Jimnastikhaneler”,⁷⁸ “Kuran-ı Kerim”,⁷⁹ “Yeni Jimnastikhaneler”,⁸⁰ “Alman Jimnastikleri”,⁸¹ “Eski ve Yeni Olimpiyatlar”,⁸² “İsveç Kralı Beşinci Gustave Hazretlerine”,⁸³

⁶² *Terbiye ve Oyun*, No: 1, 1 Ağustos 1327, s. 2.

⁶³ *Terbiye ve Oyun*, No: 1, 1 Ağustos 1327, s. 4.

⁶⁴ *Terbiye ve Oyun*, No: 1, 1 Ağustos 1327, s. 6.

⁶⁵ *Terbiye ve Oyun*, No: 1, 1 Ağustos 1327, s. 15.

⁶⁶ *Terbiye ve Oyun*, No: 2, 15 Ağustos 1327, s. 19.

⁶⁷ *Terbiye ve Oyun*, No: 3, 1 Eylül 1327, s. 23.

⁶⁸ *Terbiye ve Oyun*, No: 3, 1 Eylül 1327, s. 36.

⁶⁹ *Terbiye ve Oyun*, No: 4, 15 Eylül 1327, s. 62.

⁷⁰ *Terbiye ve Oyun*, No: 5, 1 Teşrin-i Evvel 1327, s. 77.

⁷¹ *Terbiye ve Oyun*, No: 6, 15 Teşrin-i Evvel 1327, s. 81.

⁷² *Terbiye ve Oyun*, No: 7, 1 Teşrin-i Sani 1327, s. 97.

⁷³ *Terbiye ve Oyun*, No: 7, 1 Teşrin-i Sani 1327, s. 110.

⁷⁴ *Terbiye ve Oyun*, No: 8, 15 Teşrin-i Sani 1327, s. 118.

⁷⁵ *Terbiye ve Oyun*, No: 9, 1 Kanun-ı Evvel 1327, s. 140.

⁷⁶ *Terbiye ve Oyun*, No:10, 15 Kanun-ı Evvel 1327, s. 150.

⁷⁷ *Terbiye ve Oyun*, No:11, 1 Kanun-ı Sani 1327, s.170.

⁷⁸ *Terbiye ve Oyun*, No:12, 15 Kanun-ı Sani 1327, s.182.

⁷⁹ *Terbiye ve Oyun*, No:13, 1 Şubat 1327, s. 200.

⁸⁰ *Terbiye ve Oyun*, No:13, 1 Şubat 1327, s. 201.

⁸¹ *Terbiye ve Oyun*, No:13, 1 Şubat 1327, s. 206.

⁸² *Terbiye ve Oyun*, No:14, 15 Şubat 1327, s. 210.

“Çocukların Terbiye-i Cismaniyesi”⁸⁴, “Saadet ve İnsanlar”⁸⁵, “Kadınlık, Hak ve Kuvvet”⁸⁶, “Beynelmilel Olimpiyat Oyunları Cemiyetinin Eseri”⁸⁷, “Söylemek, Dinlemek”⁸⁸, “Hanımlara Hitap”⁸⁹, “Hanımlarda Can Sıkıntısı”⁹⁰, “Acaba Me’yus Olalım mı”⁹¹, “Veremle Mücadele”⁹², “Çocukluk”⁹³, “Darümuallimin ve Terbiye-i Bedeniyye”⁹⁴, “Zeybek Raksı”⁹⁵, “Yavrumuza Nasıl Bakalım”⁹⁶, “İzcilik”⁹⁷, “İzcinin Kitabı (Mukaddime)”⁹⁸, “İdman Âleminde Kırk Sene”⁹⁹, “Çocuklar Arasında (Masal)”¹⁰⁰

KAYNAKÇA

A. Ferhan Oğuzkan, (Haz.), *S. Sırrı Tarcan Yaşamı ve Hizmetleri*, Ankara, 1997.

Ali Çankaya, *Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler*, c. III, Ankara 1968.

Altın, Hamza, *II. Abdülhamid ve II. Meşrutiyet Devirlerinde Öğretmen Yetiştirme Meselesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2009.

Altın, Hamza, “II. Meşrutiyet Dönemi Maarif Nazırlarından Emrullah Efendi ve Öğretmen Yetiştirme Tarihimize katkıları”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15:2 (2010), SS.151-165.

Arslan, Ali, *Osmanlı'dan Cumhuriyete Rum Basını*, İstanbul, 2005.

Aslan, Taner, “Meşrutiyet Aleyhtarlığına Dair Bazı Düşünceler”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, Cilt/Volume XXIV, Sayı/Number 2 Aralık/December 2009, s. 1-29.

Atabeyoğlu, Cem, *Selim Sırrı Tarcan*, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Yayınları, İstanbul, 2000.

⁸³ *Terbiye ve Oyun*, No:15, 1 Mart 1328, s. 225.

⁸⁴ *Terbiye ve Oyun*, No:15, 1 Mart 1328, s. 230.

⁸⁵ *Terbiye ve Oyun*, No:16, 15 Mart 1328, s. 241.

⁸⁶ *Terbiye ve Oyun*, No:17, 29 Mart 1328, s. 265.

⁸⁷ *Terbiye ve Oyun*, No:19, 26 Nisan 1328, s. 297.

⁸⁸ *Terbiye ve Oyun*, No:20, 10 Mayıs 1328, s. 321.

⁸⁹ *Terbiye ve Oyun*, No:20, 10 Mayıs 1328, s. 328.

⁹⁰ *Terbiye ve Oyun*, No:21, 24 Mayıs 1328, s. 353.

⁹¹ *Terbiye ve Oyun*, No:22, 23, 24, (Nüsha-yı Fevkaled) 1 ağustos 1328, s. 379.

⁹² *Terbiye ve Oyun*, No:3, Eylül 1922, s. 36.

⁹³ *Terbiye ve Oyun*, No:4, Teşrin-i Evvel 1922, s. 50.

⁹⁴ *Terbiye ve Oyun*, No:4, Teşrin-i Evvel 1922, s. 54.

⁹⁵ *Terbiye ve Oyun*, No:5, Teşrin-i Sani 1922, s. 68.

⁹⁶ *Terbiye ve Oyun*, No: 7, Teşrin-i Sani 1922, s. 99.

⁹⁷ *Terbiye ve Oyun*, No: 8, Şubat 1923, s. 113.

⁹⁸ *Terbiye ve Oyun*, No: 9, Mart 1923, s. 129.

⁹⁹ *Terbiye ve Oyun*, No: 9, Mart 1923, s. 139.

¹⁰⁰ *Terbiye ve Oyun*, No:9, Mart 1923, s. 143.

Aydın, Hakan, "İdman (1913 1914): İlk kapsamlı Spor Dergisi Üzerine bir İnceleme", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Say: 27 Yıl: 2009/2*, s. 153-169.

Ayhan, Bünyamin, "II. Meşrutiyet Döneminde İttihat ve Terakki, Siyaset ve Basın", *İkinci Meşrutiyet Devrinde Basın ve Siyaset*, (Edit. Hakan Aydın), Konya, 2010, s. 54-55.

Çapan, M. Şevki, *Türk Sporunda Selim Sırrı Tarcan*, Ünyay Yayınları, Muğla, 1999.

Lüküslü, Demet, Dinçşahin Şakir, "Selim Sırrı Tarcan ve Beden Eğitimi" *Bilgi ve Bellek*, S. 9, Kış 2011.

Lüküslü, Demet, Dinçşahin, Şakir "Shaping Bodies Shaping Minds: Selim Sırrı Tarcan and the Origins of Modern Physical Education in Turkey", *The International Journal of the History of Sport*, 2013, Vol. 30, No. 3.

Makbule Sarıkaya, *1925 Prag Pedagoji Kongresi'nde Bir Türk: Selim Sırrı Tarcan*, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi S 42, Kasım 2008, s. 301-310.

Muallim Cevdet, *Spor Ruhu*, İstanbul, 1927.

Selim Ahmetoğlu, "Selim Sırrı (Tarcan)'ın Şehbâl Mecmuasındaki İsveç Hatıraları", *Türkiyat Mecmuası*, C. 1, Sayı: 1, 2011, s. 31-95.

Selim Sırrı, *Prag Spor Pedagojisi Kongresi ve Seyahat İntibaları*, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1925.

Selim Sırrı, *Yaşama Bilgisi*, Ankara, Maarif Matbaası, 1942.

Selim Sırrı, *Müziğin Dili*, MEB Yay., Ankara, 1945.

Selim Sırrı, *Yaşama Öğütleri*, İstanbul, 1948.

Selim Sırrı, "İsveç Hatıraları-I", *Şehbâl*, No: 6, 1 Haziran 1325, s. 115.

Selim Sırrı, "İsveç Hatıraları-II", *Şehbâl*, No: 7, 1 Temmuz 1325, s. 126.

Selim Sırrı, "İsveç Hatıraları- I", *Şehbâl*, No: 6, 1 Haziran 1325, s. 115.

Selim Sırrı , "İsveç Hatıraları-II", *Şehbâl*, No: 7, 1 Temmuz 1325, s. 126.

Selim Sırrı, "İsveç Hatıraları-IV, Kütüphane-i Umumi-Milli Müze-Telefon", *Şehbâl*, No: 9, 1 Ağustos 1325.

Selim Sırrı, "İsveç Hatıraları-V, Stokholm Kadınları", *Şehbâl*, No: 10, 15 Ağustos 1325, s. 198-199.

Selim Sırrı, "İsveç Hatıraları-VI, Upsala Dar-ül-Fünunu", *Şehbâl*, No: 11, 1 Eylül 1325, s. 216-217.

Selim Sırrı, "İsveç Hatıraları-VII, Taze Fındıklar", *Şehbâl*, No: 13, 1 Teşrin-i Evvel 1325, s. 60-261.

Selim Sırrı, "İsveç Hatıraları-X, İbtidai Mektepleri", *Şehbâl*, No:17, 1 Kanun-ı Evvel 1325, s. 334-336.

Selim Sırrı, "İdman Âleminde Kırk Sene", *Terbiye ve Oyun*, On İkinci Sene, No: 1, Temmuz 1922.

Selim Sırrı, "İdman Âleminde Kırk Sene", *Terbiye ve Oyun*, On İkinci Sene, No: 3, Eylül 1922.

Selim Sırrı, "İdman Âleminde Kırk Sene", *Terbiye ve Oyun*, On İkinci Sene, No: 4, Teşrin-i Evvel 1922.

Selim Sırrı, *Terbiye ve Oyun*, No: 8, On ikinci Sene, Şubat 1923.

Şapolyo, Enver Behnan *Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü İle Basın*, Güven Matbaası, Ankara 1971.

Terbiye ve Oyun, No: 1, 1 Ağustos 1327.

Terbiye ve Oyun, No: 2, 15 Ağustos 1327.

Terbiye ve Oyun, No: 3, Eylül 1922.

Terbiye ve Oyun, No: 4, Teşrin-i Evvel 1922.

Terbiye ve Oyun, No: 5, Teşrin-i Sani 1922.

Terbiye ve Oyun, No: 6, 15 Teşrin-i Evvel 1327.

Terbiye ve Oyun, No: 7, Teşrin-i Sani 1922.

Terbiye ve Oyun, No: 8, Şubat 1923.

Terbiye ve Oyun, No: 9, Mart 1923.

Terbiye ve Oyun, No: 10, 15 Kanun-ı Evvel 1327.

Terbiye ve Oyun, No: 11, 1 Kanun-ı Sani 1327.

Terbiye ve Oyun, No: 12, 15 Kanun-ı Sani 1327.

Terbiye ve Oyun, No: 13,1 Şubat 1327.

Terbiye ve Oyun, No: 14,15 Şubat 1327.

Terbiye ve Oyun, No: 15, 1 Mart 1328.

Terbiye ve Oyun, No: 16,15 Mart 1328.

Terbiye ve Oyun, No: 17, 29 Mart 1328.

Terbiye ve Oyun, No: 19, 26 Nisan 1328.

Terbiye ve Oyun, No: 20, 10 Mayıs 1328.

Terbiye ve Oyun, No: 21, 24 Mayıs 1328.

Terbiye ve Oyun, No: 22, 23, 24, (Nüsha-yı Fevkaledede) 1 ağustos 1328.

Toprak, Zafer, *Türkiye'de Popülizm*, 1908-1923, İstanbul, 2013.